

tak i kancelářské (§ 6 z. o s. org.), doplniti a upevniti theoretické znalosti a zjednati si všech vědomostí pro budoucí soudcovské povolání potřebných (§ 7 a násl. min. nař.).

Účelu tomuto slouží netoliko poučování se strany představených, zejména oněch, kterým praktikanti resp. auskultanti jsou přiděleni, a přiměřené jejich zaměstnání (jímž však nemá jim býti odňata možnost i čas k theoretickému studiu), nýbrž i cvičné kursy, které pro auskultanty i právní praktikanty u všech soudů sborových v době od 1. října do konce května každého roku vždy po 2 hodiny týdně mají býti odbývány.

[Zevrubné předpisy a upravení této praxe i cvičných kursů viz v §§ 7—35 cit. min. n.]

Kontrolu nad náležitým zaměstnáním osob v přípravné službě soudcovské se nalézajících vykonává — službu přípravnou u vrchního zemského soudu ovšem vyjímajíc — president sborového soudu I. instance, v jehož obvodu se praxe koná (§ 10 m. n. a § 7 z. o s. org.).

Kontrolu tuto má usnadniti předpis § 7 z. o s. org., dle něhož má osoba v přípravné službě soudcovské se nalézající vésti seznam o svém zaměstnání vyznačujíc jednotlivé důležitější práce jí obstarané. Seznamy tyto mají býti měsíčně bezprostředním představeným potvrzovány. Kromě toho má vždy úřad (advokát), u něhož byl praktikant (auskultant) zaměstnán, vysloviti se ve zvláštním vysvědčení, které jest zaslati přímo presidentu sborového soudu první stolice, jemuž řízení přípravné služby přísluší, o výkonech dotčeného právního praktikanta resp. auskultanta (§ 7 odst. 2 z. o s. org., § 13 m. n.).

V. Postavení osob v přípravné službě soudcovské.

Osoby k přípravné službě soudcovské připuštěné mají zaslíbiti přísahou náležité konání všech prací jim uložených a mlčelivost ve věcech služebních (§ 16 odst. 2 z. o s. org.).

Služba přípravná, je-li nepřetržena a pojí se bezprostředně k službě státní dle platných předpisů včítatelné, počítá se ode dne vykonaného slibu do pense (§ 15 odst. 2 z. o s. org.).

Doba, po kterou právní praktikant (auskultant) nemocí, dovolenou, nebo vojenským cvičením službě přípravné byl odcizen, nepočítá se do 3leté služby přípravné, pokud ročně 6 neděl překročuje (§ 8 z. o s. org.). Včítání však i doby této do pense okolností ony nepřekážejí.

Právním praktikantům v přípravné službě soudcovské se nalézajícím má jako auskultantům ročně 14denní dovolená pro zotavení se býti poskytnuta (§ 6 m. n. a § 49 odst. 2 j. ř.).

O disciplinárním řízení proti právním praktikantům srvn. čl. Praktikanti právní.

Služba státní viz Úředníci státní.

Služba účetní a kontrolní v civilní správě státní.

I. Dříve a sice až do 1. ledna 1867 vedly účetní kontrolu v civilní správě nejvyšší účetní kontrolní úřad a civilní ústřední účtárny státní, kdežto v jednotlivých korunních zemích byly státní účtárny zemské a účetní oddělení státních účtáren a u finančních úřadů konečně účetní kanceláře. Veškeré tyto úřady byly zrušeny císařským nařízením ze dne 21. listopadu 1866 č. 140 ř. z. a provedena počínajíc rokem 1867 nová organizace účetní a kontrolní státní služby, jejíž snahou bylo zjednodušiti a urychlití súčtování, jakož i usnadniti dozor nad správou veškerého jmění státního. Na místo

nejvyššího účetního úřadu kontrolního nastoupil nejvyšší účetní dvůr, dále byly při každém úřadě majícím právo platy povolovati zřízeny jednak pokladna, jež výplatu poukázaných obnosů má obstarávati, jednak účetní oddělení skládající se z přiměřeného počtu odborníků účetně vzdělaných, jehož úkolem jest zkoušeti a upravovati účetní doklady od nižších úřadů předkládané a obstarávati vůbec administrativní účetní službu pomocnou. Ministerstva a úřady centrální mají svá vlastní účetní oddělení, jež jsou integrující částí dotyčných úřadů správních, v jejichž jméně úřadují a v jejichž personální status též náležejí.

II. Nejvyšší účetní dvůr.

1. **V ý z n a m:** Nejvyšším dvorem účetním rozumí se centrální úřad, jemuž přísluší súčtování a kontrola nad veškerým státním jméním. Nejvyšší účetní dvůr byl zřízen na základě císař. nař. ze dne 21. listopadu 1866 č. 140 ř. z. Týž jest podřízen bezprostředně císaři, jest tudíž centrálním úřadem od ministerstev neodvislým jsa jim na roveň postaven.

2. **O b o r p ů s o b n o s t i:** Úkolem nejvyššího účetního dvoru jest

a) posuzovati při stanovení účtů, zdali účetní výsledky odpovídají stávajícím předpisům a správním zásadám;

b) zkoušeti veškeré účty státních úřadů a oněch ústavů, společností, nadací a fondů, jež ze státní pokladny dostávají dotace nebo subvence, a konečně účty fondů a ústavů, jež sice nejsou ze státní pokladny dotovány, jež však spravují státní úřadové nebo státní úředníci. Vyňaty jsou toliko účty oněch institutů a ústavů atd., jež dle svých stanov nebo zvláštní smlouvou od toho jsou osvobozeny, dále ministerstva a centrální úřady ohledně dispozičního fondu jim povoleného a peněz pro tajné výlohy určených;

c) nejvyšší účetní dvůr má pečovati o zachování vhodného způsobu účtování, jímž by zkoušení a kontrola byly usnadněny;

d) rovněž má nejvyšší účetní dvůr právo, pokud toho zachování majetku státního nebo kontrola vyžaduje, pomocí správních úřadů provésti přehlídku pokladny a likvidací.

3. **O r g a n i s a c e:** Nejvyšší dvůr účetní se skládá nyní z předsedy, místopředsedy, 3 dvorních radů, 3 odborných (sekčních) radů, 6 dvorních tajemníků, 6 vrchních účetních radů, 12 účetních radů, 12 účetních revidentů a 5 úředníků manipulačních (nejv. rozh. ze dne 27. července 1887 a 4. února 1893). Předsedu, místopředsedu a dvorní rady jmenuje císař a sice místopředsedu a dvorní rady k návrhu předsedově. Ostatní místa obsazují se gremiem nejvyššího účetního dvoru.

Pokud se týče účetních a odborných účetních oddělení u jednotlivých úřadů správních, přísluší obsazování dotyčných míst příslušným správním úřadům. Předseda nebo jeho zástupce má býti vždy přibrán k ministerské konferenci, v níž se jedná o záležitostech týkajících se jeho úřední činnosti nebo úřední činnosti nejvyššího účetního dvoru. Předseda vede pod vlastní zodpovědností vrchní správu záležitostí nejvyššího účetního dvoru a přísluší mu též nad podřízeným úřadnictvem tatáž disciplinární moc jako ministrům. K tomu účelu jmenovati má z gremia radů pětičlennou komisi disciplinární. Náklad potřebný na udržování nejvyššího účetního dvoru má býti v ustanovený čas sdělen finančnímu ministru za účelem jeho pojetí do státního rozpočtu.

4. Úřední činnost: Ohledně číselných nesprávností a administrativních nepřístojností při zkoušení účtů na jevo vyšších má se nejvyšší účetní dvůr s příslušným úřadem správním přímo dorozuměti. Nelze-li tímto způsobem a pokud se jedná o účty, jež ministři sami nepředkládají, ani dohodnutím se s těmito odstraniti, budiž si vyžádáno rozhodnutí císaře. Zemské úřady a úřady jim podřízené mají ve všech záležitostech kontrolní služby nařízení nejvyššího účetního dvoru uposlechnouti a může účetní dvůr týmž způsobem jako ministerstva svým opatřením průchodu zjednat. Veškeré správní úřady, jimž přísluší právo platy poukazovati, mají každého roku předkládati nejvyššímu účetnímu dvoru výkazy o nakládání s jměním státním. Z těchto výkazů sestavuje nejvyšší účetní dvůr centrální výkaz o nakládání s jměním státním a centrální závěrku účetní jakož i koncem každého roku účetní zprávu o výsledcích své úřední činnosti, kterouž s případnými návrhy císaři předkládá.

5. Řád jednací: Presidiálně mají se vyřizovati:

- a) veškeré předměty, kteréž dle své povahy vůbec toho vyžadují, aby byly v přísné tajnosti zachovány;
- b) ústřední pokladna finanční správy jakož i kontrola nad úvěrními operacemi finančního ministerstva ohledně nezaloženého dluhu státního;
- c) vyšší záležitosti personální;
- d) návrhy na vyznamenání.

Veškeré ostatní zde nejmenované záležitosti vyřizují jednotliví referenti pod vrchním dozorem předsedy nebo místopředsedy dílem ve sboru radů, dílem samostatně. Ve sboru mají zejména býti projednávány veškeré případy, kde jedná se o nové předpisy nebo o výklad zákonů již stávajících, mají-li býti stanoveny všeobecné zásady kontroly nebo zavedena organická zařízení, jde-li o představení a námítky proti opatřením nejvyššího účetního dvoru, dále povolení výloh, jež nejsou systemisovány a v rozpočtu zvlášť uvedeny, obsazování míst služebních a běžné návrhy na vyřízení.

Jestliže předseda s usnesením radním nesouhlasí, má právo nechat týž předmět opětovně pod svým předsednictvím projednati, radní usnesení zastaviti a o něm nejvyšší rozhodnutí si vyžádati; v případech, kde jest nebezpečí v prodlení nebo vůbec kde zájem neb okolností okamžitého opatření vyžadují, má předseda nutná opatření učiniti a o tom císaři zprávu podati. Další ustanovení jednacího řádu týkají se úpravy závěrek účetních, úředních prohlídek (visitací), vypracování jednacích kusů v odděleních a pod. Pro záležitosti s Uhrami společné zřízení jest zvláštní nejvyšší účetní dvůr, jehož postavení a obor působnosti jest obdobně upraven jako tomu jest u nejvyššího účetního dvoru pro země v říšské radě zastoupené.

III. Účetní a odborná účetní oddělení.

Každý úřad platy poukazující má zásadně míti svoje účetní oddělení; výjimku tvoří toliko okresní hejtmanství, při nichž není účetního oddělení.

U jednotlivých ministerstev jsou vedle správních účetních oddělení zvláštní odborná oddělení účetní, tak u ministerstva pro zemskou obranu po jednom odborném účetním oddělení pro zeměbranu a pro četnictvo, u ministerstva obchodu odborné účetní oddělení horní a zdravotní, u ministerstva financí účetní odborné oddělení č. I. pro státní dluh, úvěr a pokladnu státního dluhu, č. II. pro přímé poplatky, č. III. pro clo a potravní daň, č. IV. pro výrobu a prodej tabáku, č. V. pro loterii. Účetní

a odborná účetní oddělení tvoří zvláštní oddělení příslušných úřadů správních, jichž přednosty jsou účetní ředitelové (VI. třída hodnostní), nebo vrchní účetní radové (VII. třída), někde též účetní radové (VIII. třída hodnostní). V čele účetních oddělení u místodržitelství jsou účetní ředitelové, u zemských vlád vrchní účetní radové. Obor působnosti těchto účetních oddělení i zmíněných odborných oddělení účetních jest upraven zvláštními instrukcemi. Instrukce platná speciálně pro ministerská účetní oddělení ukládá těmto pro obor dotyčného ministerstva

- a) správní účetní pomocnou službu;
- b) vykazovati příjmy a vydání ministerského úřadu platebního (státní centrální pokladna);
- c) zkoušeti a knihy vésti o příjmech a vydáních ministerského úřadu platebního (státní centrální pokladny), pak o účtech a oběhu peněžním oněch ústavů, nad nimiž dozor dříve příslušel komorní hlavní a horní úctárně;
- d) sestavovati roční rozpočty, předběžné měsíční výkazy a prelimináře a konečně roční účetní závěrky;

e) spolupůsobiti při přehlídce pokladen.

V. Zkoušky ze státního účetnictví nebo účtovědy: K tomuto účelu jsou zřízeny ve Vídni, v Praze, Brně, Lvově, Krakově, Černovicích, Linci, Innsbrucku, Štýrském Hradci, Terstu a Zadru zvláštní komise pro zkoušky ze státního účetnictví. Členy této komise jmenuje ministerstvo vnitra, jež též povoluje přípuštění ke zkoušce (vým. min. fin. ze dne 14. února 1867 č. 6610, č. 40 ř. z.). Na základě vým. min. fin. ze dne 3. ledna 1889 č. 40935 z r. 1888 dohodlo se ministerstvo vnitra, financí a nejvyšší účetní dvůr se strany jedné, pak uherské ministerstvo financí a uherské ministerstvo kultu a vyučování se strany druhé, že vysvědčení o zkouškách ze státního účetnictví v Rakousku řádně složených mají platnost též v Uhrách a naopak (viz Mayerhof.r, Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst, 1895, str. 507 a n.).

Služba vojenská viz Povinnost branná.

Služebnost bytu (habitatio).

Služebnost bytu náleží mezi služebnosti osobní. V římském právu se zřizovala služebnost bytu z pravidla ve formě odkazu a mohl ten, jemuž služebnost bytu byla udělena, v domě bydleti neb obydlí pronajmouti, nikoli však byt bezplatně přenechati. Služebnost bytu v nynější své formě liší se však v mnohém směru od římské »habitatio«; zejména může býti zřízena netoliko posledním pořízením, nýbrž daleko častěji se zřizuje smlouvou zvláště v tom případě, když rodiče odstupují dětem svoje statky (viz čl. Výměnek).

Dle § 521 o. o. z. záleží služebnost bytu v tom, že oprávněný má právo obytné části domů ku své potřebě použití, a jest tudíž služebností užívání obytného stavení. Byly-li však veškeré části domu bez porušení podstaty k užívání přenechány, aniž by bylo jakékoli omezení vytknuto, jeví se pak služebnost bytu jako služebnost požívání (ususfructus). V každém případě, tedy ať oprávněnému náleží toliko užívání obytného stavení či požívání jeho, podrží vlastník domu právo libovolně nakládati s oněmi částmi domu, jež nenáleží k vlastnímu obydlí. Také mu nesmí býti stěžován potřebný dohled v jeho domě. (Viz ostatně čl. Výměnek, Požívání, Služebnost užívání, Služebnosti a Závady realní.)